

KUNNANDE OM SAMHÄLLE OCH ARBETSLIV

Att verka i samhället och som medborgare, 2 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Att verka i det finländska samhället
Den studerande
 - följer principerna om jämställdhet och likabehandling
 - känner till medborgarnas grundläggande rättigheter och skyldigheter
 - fungerar som en aktiv medborgare och använder olika sätt att påverka för att främja en hållbar framtid

- Att använda samhällets tjänster och att vara konsument
Den studerande
 - använder samhällets tjänster
 - känner till sina rättigheter och skyldigheter som konsument
 - är en ansvarsfull konsument
 - inhämtar den information hen behöver i konsumentfrågor

- Att planera den egna ekonomin och bedöma ekonomiska risker
Den studerande
 - utvärderar och identifierar faktorer som påverkar den egna ekonomiska situationen
 - följer upp sina inkomster och utgifter
 - planerar inköp
 - jämför olika alternativ för sparande, placeringar och finansiering
 - ställer upp personliga ekonomiska mål
 - förutser riskfaktorer som påverkar den egna ekonomin i olika livssituationer

Att verka i samhället och som medborgare, 3 kp, valbara mål för kunnande

- Att delta och påverka i samhället
Den studerande
 - söker information om möjligheter till samhällelig påverkan
 - följer det samhällliga beslutsfattandet
 - deltar i samhällelig påverkan

- Att bedöma branschens betydelse i samhället
Den studerande
 - följer den samhällliga diskussionen inom branschen
 - bedömer branschens betydelse i samhället och dess framtidsutsikter

- Samhällsekonomin grunder och centrala aktörer
Den studerande
 - följer de ekonomiska nyheterna
 - förstår hur utvecklingen av den samhällliga och ekonomiska situationen påverkar i allmänhet och i fråga om arbetsplatser och sysselsättning inom den egna branschen
 - förstår samhällsekonomin grunder, grundläggande begrepp och centrala aktörer

NÖJAKTIGA 1

Behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer
 Fungerar på ett sakligt sätt i interaktionssituationer
 Känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt
 Utvärderar sina egna prestationer

NÖJAKTIGA 2

Handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt i samarbetsituationer
 Känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder den grundläggande information som behövs på ett ändamålsenligt sätt
 Utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling

GODA 3

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt och tar initiativ i vanliga samarbetsituationer
 Löser vanliga problemsituationer
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder information på ett mångsidigt sätt
 Utvärderar sin prestation och ger motiveringar för att utveckla sin verksamhet

GODA 4

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer
 Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga situationer
 Löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna samt känner till särdragen inom delområdet
 Tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt
 Ändrar sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

BERÖMLIGA 5

Handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer
 Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande utmanande situationer
 Löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag
 Hanterar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt
 Tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt
 Utvecklar systematiskt sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

Att verka i arbetslivet, 2 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Att analysera situationen på arbetsmarknaden och behov av kunnande inom branschen
 Den studerande
 - analyserar situationen på arbetsmarknaden inom branschen
 - känner till de centrala principerna i arbetsmarknadssystemet
 - känner till de centrala professionella nätverken inom branschen
 - känner till det kunnande som krävs i olika arbetsuppgifter inom branschen
- Att ingå ett arbetsavtal med en arbetsgivare
 Den studerande
 - sätter sig in i den egna branschens arbetsvillkor och den centrala arbetslagstiftningen

- granskar innehållet i arbetsavtalet, vid behov med hjälp av en sakkunnig
- Att vara en del av en arbetsgemenskap
 - Den studerande
 - följer de angivna arbetstiderna och de överenskomna verksamhetssätten samt arbetar flexibelt i olika situationer
 - följer i sitt arbete anvisningarna om utseende och klädsel
 - använder i sitt arbete ändamålsenliga skyddskläder och följer arbetarskyddsanvisningarna
 - arbetar som en del av mångfaldig och mångkulturell arbetsgemenskap

Att verka i arbetslivet, 3 kp, valbara mål för kunnande

- Att vara medlem i en arbetsgemenskap
 - Den studerande
 - identifierar sin egen roll som medlem i arbetsgemenskapen
 - arbetar i enlighet med arbetsplatsens verksamhetskultur
 - följer och utvecklar de överenskomna verksamhetssätten

Att fungera i olika interaktions- och grupsituationer i arbetslivet

Den studerande

- fungerar konstruktivt i olika interaktionssituationer i arbetslivet
- utvecklar sina interaktionsfärdigheter utifrån respons
- fungerar i grupsituationer enligt sin egen arbetsuppgift och arbetsplatsens verksamhetskultur
- använder ändamålsenlig psykologisk kunskap för att främja det egna och arbetsgemenskapens välbefinnande

- Att utreda arbetsuppgifterna inom branschen på den nationella och internationella arbetsmarknaden

Den studerande

- söker självständigt information om arbetsplatser inom den egna branschen på den nationella och den internationella arbetsmarknaden
- hittar arbetsplatser som är lämpliga för hen själv på den nationella och den internationella arbetsmarknaden

NÖJAKTIGA 1

Behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer

Fungerar på ett sakligt sätt i interaktionssituationer

Känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt

Utvärderar sina egna prestationer

NÖJAKTIGA 2

Handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer

Handlar interaktivt i samarbetssituationer

Känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder den grundläggande information som behövs på ett ändamålsenligt sätt

Utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling

GODA 3

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer

Handlar interaktivt och tar initiativ i vanliga samarbetsituationer

Löser vanliga problemsituationer

Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder information på ett mångsidigt sätt

Utvärderar sin prestation och ger motiveringar för att utveckla sin verksamhet

GODA 4

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer

Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga situationer

Löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder

Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna samt känner till särdragen inom delområdet

Tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt

Ändrar sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

BERÖMLIGA 5

Handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer

Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande utmanande situationer

Löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag

Hanterar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt

Tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt

Utvecklar systematiskt sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

Färdigheter i studie- och karriärplanering, 1 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Att identifiera egna intressen, möjligheter och behov av stöd
 - Den studerande
 - följer med sina framsteg i lärandet och i sitt förvärvande av kunnande samt identifierar eventuella behov av stöd
 - identifierar sina intresseområden och möjligheter inom yrkesområdet
 - tar reda på och identifierar sina styrkor, färdigheter och utvecklingsområden
 - utvärderar sitt eget lärande och kunnande regelbundet
- Att göra val gällande den egna examen och karriären
 - Den studerande
 - tar reda på alternativ som är lämpliga för hen själv och som stöder den egna karriärplanen genom att använda olika informationskällor och digitala handledningstjänster
 - känner till uppbyggnaden av examen, de prestationer som krävs och de valmöjligheter som främjar placeringen i arbetslivet och den egna karriärplanen
 - följer med hur avläggandet av examen framskrider
 - använder ändamålsenliga lärmiljöer för förvärvandet av kunnande
- Att under avläggandet av examen inhämta information om olika möjligheter till vidareutbildning och om utbildningsutbud

Den studerande

- använder informationskällor, handledningstjänster och ansökningssystem för vidareutbildning och för att planera framtiden
- söker information om olika alternativ för vidareutbildning som är lämpliga för hen själv och utarbetar en karriärplan
- bekantar sig med inträdeskraven, ansökningsförfarandet och antagningskriterierna för vidareutbildning

- Förberedelser för att söka arbete och presentera sitt kunnande under avläggandet av examen

Den studerande

- bekantar sig med de möjligheter och arbetsmiljöer som olika arbetsplatser erbjuder samt kartlägger karriäralternativ som är lämpliga för hen själv
- synliggör sitt eget kunnande och sina styrkor då hen är arbetssökande och presenterar sitt kunnande på ett omfattande sätt
- söker arbetsplatser och använder olika ansökningssystem och ansökningsmetoder
- uppdaterar sin karriärplan med tanke på anställning

Företagsamhet och företagarinriktad verksamhet, 1 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Att arbeta i enlighet med företagets mål

Den studerande

- förstår betydelsen av företagsverksamhet i samhället
- arbetar kundorienterat och ekonomiskt
- förstår betydelsen av sitt eget arbetssätt i arbetsgemenskapen

- Att utvärdera en affärsidé och möjligheterna att genomföra den

Den studerande

- framför en affärsidé med beaktande av kundernas behov
- finner de centrala tjänster och informationskällor som stöder grundande av ett företag
- tar reda på vilka nätverk som behövs för att genomföra affärsidén
- bedömer sina färdigheter att verka som företagare
- utreder risker och möjligheter i affärsverksamheten

NÖJAKTIGA 1

Behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer

Fungerar på ett sakligt sätt i interaktionssituationer

Känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt

Utvärderar sina egna prestationer

NÖJAKTIGA 2

Handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer

Handlar interaktivt i samarbetsituationer

Känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder den grundläggande information som behövs på ett ändamålsenligt sätt

Utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling

GODA 3

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt och tar initiativ i vanliga samarbetsituationer
 Löser vanliga problemsituationer
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder information på ett mångsidigt sätt
 Utvärderar sin prestation och ger motiveringar för att utveckla sin verksamhet

GODA 4

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer
 Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga situationer
 Löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna samt känner till särdragen inom delområdet
 Tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt
 Ändrar sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

BERÖMLIGA 5

Handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer
 Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande utmanande situationer
 Löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag
 Hanterar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt
 Tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt
 Utvecklar systematiskt sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

Att upprätthålla arbetsförmågan och välbefinnandet, 2 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Att ta vara på sin hälsa och funktionsförmåga
 - Den studerande
 - söker mångsidig information om hälsan i sin åldersklass och om möjligheterna att främja sin egen hälsa och funktionsförmåga
 - utarbetar en mångsidig plan för främjande av sin egen hälsa och sitt eget välbefinnande som uppdateras enligt situationen, och som beaktar betydelsen av motion, näring, återhämtning, sömn, psykiskt välbefinnande, nikotinfrihet och drogfrihet, sexuell hälsa och mänskliga relationer för upprätthållandet av studie- och arbetsförmågan
 - främjar aktivt sin hälsa och sitt välbefinnande, och utvärderar realistiskt även utifrån respons hur planen förverkligats och hur målen uppnåtts
- Att utvärdera verksamhetsmiljön samt säkerhet och sundhet i verksamheten
 - Den studerande
 - följer de överenskomna anvisningarna för säkerhet och hälsofrämjande tillsammans med andra och bedömer eventuella behov av att utveckla sitt arbetssätt
 - främjar sin arbetsförmåga och beaktar i sitt arbete belastningsfaktorerna i yrket på ett mångsidigt sätt
 - tar reda på hur ergonomi inverkar på arbetsförmågan i olika arbetsmiljöer
- Att främja studie- och arbetsförmågan samt välbefinnandet genom motion
 - Den studerande
 - söker mångsidig information om fördelarna med och kraven på motion för hälsan samt studie- och arbetsförmågan och beaktar informationen i sin plan för främjande av den

fysiska funktionsförmågan och beaktar också de branschspecifika kraven på att upprätthålla sin studie- och arbetsförmåga

- utvecklar på eget initiativ och mångsidigt de fysiska egenskaper och ergonomiska färdigheter som krävs för studie- och arbetsförmågan
 - rör på sig mångsidigt och gör sitt bästa i alla motionsituationer samt främjar sin studie- och arbetsförmåga
- Att förebygga olyckor och att ge första hjälp
 - Den studerande
 - är försiktig och förebygger olyckor
 - ger första hjälpen och tillkallar ytterligare hjälp i rätt tid
 - förhindrar genom sitt agerande uppkomsten av fler olyckor

Att upprätthålla arbetsförmågan och välbefinnandet, 3 kp, valbara mål för kunnande

- Att upprätthålla och främja arbetsförmågan och välbefinnandet genom motion
 - Den studerande
 - följer, utvärderar och upprätthåller sin fysiska funktionsförmåga samt deltar aktivt i motionsituationer genom att främja principerna för "fair play"
 - tillämpar mångsidigt de motoriska grundfärdigheter och färdigheter i motionsgrenar som behövs för att motionera
 - utvärderar välgrundat sin kapacitet och kraven på arbetsförmåga i förhållande till sin funktionsförmåga
- Att främja gemenskapen i läroanstalten och de studerandes välbefinnande och delaktighet
 - Den studerande
 - deltar aktivt som medlem i en studerandegrupp samt planerar och deltar i motions- och andra aktiviteter samt evenemang som de studerande ordnar på ett sätt som främjar välbefinnandet och delaktigheten

NÖJAKTIGA 1

Behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer
 Fungerar på ett sakligt sätt i interaktionssituationer
 Känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt
 Utvärderar sina egna prestationer

NÖJAKTIGA 2

Handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt i samarbetsituationer
 Känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder den grundläggande information som behövs på ett ändamålsenligt sätt
 Utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling

GODA 3

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt och tar initiativ i vanliga samarbetsituationer

Löser vanliga problemsituationer

Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet

Använder information på ett mångsidigt sätt

Utvärderar sin prestation och ger motiveringar för att utveckla sin verksamhet

GODA 4

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer

Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga situationer

Löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder

Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna samt känner till särdragen inom delområdet

Tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt

Ändrar sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

BERÖMLIGA 5

Handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer

Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande utmanande situationer

Löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag

Hanterar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt

Tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt

Utvecklar systematiskt sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

Att främja hållbar utveckling, 1 kp, obligatoriska mål för kunnande

- Principerna för hållbar utveckling

Den studerande

- känner till de centrala målen för ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella aspekter av hållbar utveckling och hur dessa påverkar varandra
- förstår att naturresurserna är begränsade och förstår betydelsen av hållbar användning av naturresurser på nationell och global nivå
- identifierar i arbetet rutiner för hållbar utveckling

- Principerna för livscykel tänkande

Den studerande

- förstår principerna för cirkulär ekonomi
- identifierar energi- och materialeffektiviteten för en produkt eller tjänst
- fastställer livscykeln för en produkt på allmän nivå

- Etiska aspekter i verksamheten

- identifierar etiska val som ingår i arbetet
- utvärderar egna och andras lösningar ur etisk synvinkel

Att främja hållbar utveckling, 3 kp, valbara mål för kunnande

Att bedöma hållbar utveckling

Den studerande

- bekantar sig med arbetsplatsens eller branschens verksamhet med tanke på hållbar utveckling
- bedömer faktorer som påverkar hållbar utveckling på arbetsplatsen eller inom branschen
- tar initiativ i fråga om utvecklingsbehov gällande hållbar utveckling

- Planering av verksamhetsätt för hållbar utveckling
Den studerande
 - fastställer mål för främjande av hållbar utveckling och lösning av problem på arbetsplatsen eller inom branschen
 - väljer metoder och verksamhetsätt som främjar hållbar utveckling
 - schemalägger uppgifter och fastställer resurser
 - planerar det samarbete som behövs

- Att fungera som en aktiv aktör inom hållbar utveckling
Den studerande
 - genomför sin verksamhetsplan för hållbar utveckling på arbetsplatsen eller inom branschen
 - visar exempel inom hållbar utveckling och uppmuntrar andra att arbeta för hållbar utveckling
 - informerar andra om behov av förändring i verksamhetssätten

- Att bedöma framgångarna i verksamhet för hållbar utveckling
Den studerande
 - bedömer hur verksamhetssätten eller produkterna har förändrats på arbetsplatsen eller inom branschen
 - presenterar framtida utvecklingsbehov för främjande av hållbar utveckling

NÖJAKTIGA 1

Behöver tidvis stöd i rutinmässiga situationer
 Fungerar på ett sakligt sätt i interaktionssituationer
 Känner till de grundläggande begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder grundläggande information på ett rutinmässigt sätt
 Utvärderar sina egna prestationer

NÖJAKTIGA 2

Handlar huvudsakligen på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt i samarbetsituationer
 Känner till de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder den grundläggande information som behövs på ett ändamålsenligt sätt
 Utvärderar sin prestation och identifierar sina styrkor och mål för utveckling

GODA 3

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga situationer
 Handlar interaktivt och tar initiativ i vanliga samarbetsituationer
 Löser vanliga problemsituationer
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna inom delområdet
 Använder information på ett mångsidigt sätt
 Utvärderar sin prestation och ger motiveringar för att utveckla sin verksamhet

GODA 4

Handlar på ett självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer
 Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i vanliga situationer
 Löser problemsituationer genom att använda mångsidiga metoder
 Hanterar de centrala begreppen och kunskaperna samt känner till särdragen inom delområdet
 Tillämpar information på ett mångsidigt och välgrundat sätt

Ändrar sin verksamhet utifrån respons och egna observationer

BERÖMLIGA 5

Handlar på ett systematiskt och självständigt sätt i rutinmässiga och varierande situationer

Handlar på ett konstruktivt och samarbetsvilligt sätt i varierande utmanande situationer

Löser problemsituationer genom mångsidiga sätt och ger utvecklingsförslag

Hanterar begreppen och kunskaperna inom delområdet på ett brett och djupgående sätt

Tillämpar information på ett mångsidigt, välgrundat och kritiskt sätt

Utvecklar systematiskt sin verksamhet utifrån respons och egna observationer